

Plenum

Torsdag 25.10.2018 kl. 16.05—20.01

7. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 17 kap. i strafflagen

Lagmotion LM 27/2018 rd Jari Ronkainen saf m.fl.

Remissdebatt

Talman Paula Risikko: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till lagutskottet.

Debatt

18.41 **Jari Ronkainen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tekemässäni lakialoitteessa esitän muutettavaksi rikoslain 17 lukua. Lukuun rikoksista yleistä järjestystä vastaan lisättäisiin uusina kohtina ensihoitotehtävää suorittavan henkilön väkivaltainen vastustaminen sekä ensihoitotehtävää suorittavan henkilön vastustaminen. Lakialoitteeni tarkoituksena on, että väkivallasta ensihoitajia kohtaan tuomittaisiin yhtä ankarasti kuin virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta.

Tarve ja kiire lakimuutokselle on suuri. Väkivalta ensihoitajia kohtaan kasvaa ja on kasvanut siihen pisteeseen, että toimia tarvitaan. Ensihoitoalan Liitto toteutti alkuvuodesta kyselyn, johon vastasi 377 ensihoitoa suorittavaa henkilöä. Yli 90 prosenttia kertoi kokeneensa työssään uhka- ja väkivaltatilanteita. Joka neljäs oli joutunut pahoinpitelyn kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Ensihoitajat suorittavat julkista tehtävää ja auttavat välittömän avun tarpeessa olevia hädänalaisia ihmisiä. Tehtävää ei kuitenkaan rinnasteta viranomaistoimintaan. Suomen oikeusjärjestyksessä on katsottu, ettei ensihoitotehtävässä käytetä julkista valtaa. Tulkinta on sama, vaikka ensihoitajana toimisi pelastuslaitoksen viranhaltija. Näin ollen ensihoitajan pahoinpitelijää ei voida tuomita missään tapauksissa virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta.

Lakialoitteellani on kaksi pyrkimystä: Ensinnäkin rangaistusasteikon korotuksella on ennaltaehkäisevä vaikutus. Se nostaa kynnystä käydä ensihoitajien kimppuun. Toiseksi se antaa selkeän viestin siitä, että ensihoitajiin kohdistuvaan väkivaltaan suhtaudutaan äärimmäisen vakavasti. Osaltaan se myös nostaa ammattikunnan arvostusta enemmän sille tasolle, jolle se kuuluu. Ainakin minun periaatteisiini kuuluu, että on aivan yhtä rangaistavaa hyökätä ensihoitajan kuin poliisinkin kimppuun.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni sopii hallitusohjelman tavoitteisiin. Ohjelmaan on kirjattu, että hallitus parantaa rikoksen uhrin asemaa rikosprosessissa lainsäädäntöä kehittämällä. Varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Lisäksi tarkoituksena on tarkastaa väkivaltarikosten rangaistustasoa.

Vuonna 2017 oikeusministeriö toteutti kansan oikeudentajua kartoittavan tutkimuksen. Yhtenä tuloksena oli, että väestön asenteet väkivaltarikoksia kohtaan ovat tuomareita tiu-

Punkt i protokollet PR 107/2018 rd

kempia. Kansalaiset tuomitsisivat ankarammin kuin tuomarit henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset ja hiukan lievemmin omaisuuteen kohdistuvat rikokset.

Arvoisa puhemies! Esitän, että aloitteeni pohjalta ryhdytään lainmuutoksen valmisteluun, joka suojaisi tärkeää työtä tekevät ensihoitajat ja muuttaisi rikoslakia oikeudenmukaisempaan suuntaan. — Kiitos.

18.45 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt haluaisin kyllä kysyä tämän lakiesityksen tekijältä: Onko tässä otettu huomioon sellainen asia, että jos autettava on esimerkiksi kaatunut ja lyönyt päänsä ja on niin sanotusti sekaisin ja sitten siihen tulee ensihoitaja auttamaan, niin hän huijaa pois kaikki ympäriltään ja saa sitten siitä vielä tuomion, kun on kaatunut, jos hän sattuu huijomaan pois? En nyt ymmärrä tätä ja haluaisin, että pikkusen aukaistaan sitä, että mitä tämä tarkoittaa, milloin ensihoitajan kimpuun käydään. Pääsääntöisesti kai se on sitten semmoinen tilanne, missä toinen on autettavassa kunnossa, kun sinne ensihoitaja ylipäättään tulee. Eli mitä tällä niin kuin haetaan, mitä tällä tarkoitetaan? Ettei tässä pääse sitten käymään niin, että menee lapsi pesuveden mukana eikä uskalleta enää soittaa ensihoitajaa, kun se autettava on siinä tilassa, että se huijaa kaikkia, potkii kaikkea eikä anna kenenkään tulla lähelle — on sekaisin, koska löi päänsä.

18.46 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai rikoslaissa on erityiset säännökset vastuuvapaudesta ja moitittavuuden poistamisesta. Mikäli henkilö on tilassa, että ei esimerkiksi ymmärrä tekoaan, silloinhan tulee jo se, että ei ymmärrä asiaa, tai sitten nämä muut vastuuvapausperusteet. Että tietenkään rikosoikeuden normaalia käytöalaa tällä ei laajennettaisi. Minusta se on aivan itsestään selvä asia.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalista.

18.46 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Ronkaiselle tästä hyvästä lakialoitteesta, jolla siis rikoslakiin lisättäisiin pykälät ensihoitotehtävää suorittavan henkilön vastustamisesta ja väkivaltaisesta vastustamisesta sekä määriteltäisiin teoista annettavat minimi- ja maksimirangaistukset.

Perussuomalaisten edustaja Ronkainen esitteli edellä tämän lakialoitteen ja sen perustelut varsin hyvin, ja kuten tässä lakialoitteessa on todettu, ensihoidossa tapahtuu vuosittain satoja uhka- ja väkivaltatilanteita. Lisäksi tilastojen mukaan väkivallan uhka on lisääntynyt viime vuosina, eivätkä nämä luvut, joita tilastoissa on esitetty, edes sisällä kaikkia tilanteita. Tämä mainittu suuntaus väkivallan ja sen uhkan lisääntymisestä myös ensihoitotehtävissä on erittäin huolestuttavaa, ja siihen on kyllä todellakin puututtava, niin kuin tässä lakialoitteessa pyritään tekemään.

Arvoisa puhemies! Ensihoidon työntekijöihin kohdistuva väkivalta tai sen uhka vaikeuttaa merkittävästi heidän työtään, ja siihen sisältyy tosiaan muun muassa ensihoitoa äkillisesti sairastuneille tai loukkaantuneille, lyhyesti sanottuna elintärkeitä toimintoja. Onkin täysin perusteltua, että tällaiseen väkivallan muotoon, kuten kaikkiin muihinkin väkivallan muotoihin, suhtaudutaan suurella vakavuudella, ja juuri siihenhän tällä lakialoitteella tähdätään. Samalla lisättäisiin rangaistusten oikeudenmukaisuutta.

Ihmettelen kyllä hieman tässä edustaja Tolppasen edellä esittämää kritiikkiä, johon toki edustaja Meri tässä hyvin vastasi.

Punkt i protokollet PR 107/2018 rd

Arvoisa puhemies! Olen myös itse allekirjoittanut edustaja Ronkaisen lakialoitteen ja toivon sille menestyksellistä valiokunta- ja eduskuntakäsittelyä.

18.48 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, siis ymmärtääkseni esitin kysymyksen ja kysyin, että miten käy tällaisissa tapauksissa, ja sain siihen kyllä edustaja Mereltä vastauksenkin. Mielestäni en kyllä sillä tavalla kritiikkiä kritiikkiä esittänyt vaan kysyin asiaa, että entäs silloin, jos tilanne onkin tämä, täytyykö pelätä. Onko syytä olla huolissaan, se oli se lähtökohta tässä.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistalle.

18.49 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Toki on hyvä selvittää kansalle ja kuuntelijoille, mistä on kysymys. Samahan se on, jos vaikka on terveyskeskuslääkäri ja virkamies, samanlaisia asioita tulee tietysti potilaille mieleen, ja näitä tilanteita tulee jatkuvasti. Onhan se nytkin jo niin, että jos käyt poliisin kimppuun ja olet täysin sekaisin ja ymmärrystä vaila terveydentilan vuoksi, ei suinkaan päihtyneisyydestä johtuen, niin nämä vastuuvapausperusteet tulevat kysymykseen. Mutta tietysti jos menet piruuttasi lyömään, niin ei silloin tietenkään.

Katsoin rikoslaista virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen ja normaalipahoinpitelyn eroa, ja kyllä siinä on merkittävä ero. Normaalisissa pahoinpitelytuomiossa tulee sakko tai 2 vuotta vankeutta, ja jos kyseeseen tulee virkamiehen väkivaltaisen vastustaminen, niin silloin lähdetään siitä, että se on aina vankeusrangaistus ja se on vähintään 4 kuukautta ja enintään 4 vuotta. Toki se voidaan määrätä ehdollisena, mutta se osoittaa juuri sen teon erityistä moitittavuutta, että ihmiset altistavat ammattinsa vuoksi itsensä työssään meidän auttamiseksi, kuten poliisit, ensihoitajat, lääkärit, rajavartijat, monet semmoiset ihmiset, jotka haluavat tehdä hyvää ihmisille. Siellä on vakavia tilanteita, ja he tulevat sinne altistaen itsensä ja oman terveytensä, ja sitten jos siinä käytetään nimenomaan moitittavaa väkivaltaa tai vastustamista, niin kyllä sen pitää rangaistuksessa näkyä. Toivon mukaan oikeusministeri ottaa tämän pikaisesti käsittelyyn, ja toivon tietysti lakivaliokunnalta, että tähän puututaan.

Perussuomalaisilla, kuten tässä edustaja Ronkaisella, on ollut mielestäni viime aikoina ja viimeisen vuodenkin aikana erittäin hyviä lakialoitteita. Näistä haluaisin mainita muun muassa edustaja Ronkaisen lakialoitteen koskien halal-teurastusta ja sen kieltämistä. Se on nyt tulossa eläinsuojelulakiin. Samaten se, mistä olen saanut palautetta, oma lakialoitteeni koskien seksuaalista sekaantumista eläimiin, on tulossa nyt rangaistavaksi vihdoinkin Suomessa laaja-alaisesti. Olen siitä saanut joiltakin ryhmittymiltä paljon postia. Oikeusvaltioon ei kuulu tämäntapainen toiminta, ja rikoslain tehtävänä on yleisestävasti kertoa, mikä yhteiskunnassa on hyväksyttävää. En ole koskaan kuvitellut, että pelkillä rangaistuksilla tämä epämiellyttävä toiminta poistuu, mutta siitä huolimatta ei kannata poistaa rangaistuksia niistä tai olla laajentamatta rikosoikeudellista rangaistuksen alaa. Voidaan ajatella myös niin, että esimerkiksi rattijuopumusta tai pedofiliaa ja lapsiin sekaantumista esiintyy, mutta kukaan ei varmaan vakavissaan esitä, että näiden rangaistavuus pitäisi poistaa.

Kiitos Jari Ronkaiselle hyvästä lakialoitteesta.

18.52 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Heinäkuussa sosiaali- ja terveysministeriö lähetti lausuntokierrokselle luonnoksen hallituksen esitykseksi uudeksi asiakas- ja potilas-

Punkt i protokollet PR 107/2018 rd

laiksi. Hallituksen esitysluonnoksessa oli kuitenkin lakialoitteessani esittämä ajatus käännetty täysin pääläelle: Ensihoitajille suunniteltiin rajoitustoimenpiteitä potilaita kohtaan, ja se käytännön kenttätössä olisi täysin toinen juttu kuin ministeriön paperilla. Osa poliisin tehtävistä olisi siirretty ensihoitajille ilman virkamiehille kuuluvaa lainsuojaa.

Lakiluonnos sai lausuntokierroksella niin kriittistä palautetta, että se palautettiin jatkovalmisteluun eikä etene enää tällä vaalikaudella. Kehottaisinkin jatkovalmistelussa ottamaan huomioon tänään täällä esitetyt kommentit ensihoitajien työturvallisuuden ja aseman parantamiseksi. Lainsäädännössä on ehdottomasti lähdettävä liikkeelle potilaiden oikeuksista, aivan niin kuin edustaja Tolppanen tässä sanoi, mutta myös turvattava hoitajien oikeudet. Minun mielestäni edustaja Meri kertoi jo hyvin selkeästi tässä, mistä on kyse.

Arvoisa puhemies! Haluan esittää kuitenkin kiitokset kaikille aloitteen allekirjoittajille ja toivon, että aloite pääsee vielä valiokuntakäsittelyyn kiireellisen luonteensa ja tärkeän aiheensa takia. — Kiitos.

18.53 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa on aivan varmasti sinällään tärkeä päämäärä ja ajatus siitä, että ensihoitotehtävissä olevia henkilöitä tulisi pystyä paremmin suojaamaan, ja sanoisin, että tänä päivänä ei pelkästään ensihoitoon liittyvissä tilanteissa vaan terveydenhuollossa paljon laajemminkin ja esimerkiksi päivystystehtävissä, vaikkapa terveyskeskusten päivystyksissä ja vastaavissa, näitä tilanteita tulee jatkuvasti eteen. Mutta todellakin sitten, kun mietitään Suomen oikeusjärjestystä ja mietitään sitä, mikä on se ensihoitajan ja terveydenhoitohenkilökunnan asema, kuitenkin katsotaan, että siinä ei käytetä julkista valtaa, niin kuin tässä lakialoitteessakin selitysosioissa kyllä tuodaan esille, ja siinä mielessä se, että ensihoitajaa kohdeltaisiin ikään kuin viranhaltijana tässä tilanteessa, varmasti oikeusjärjestyksen kannalta, loogisuuden kannalta aiheuttaa tässä varmaankin nyt sen kysymyksen, vaikka varmaan päämäärästä sinällään ollaan yhtä mieltä.

Ajattelen myös sellaisia tilanteita, joissa voi olla ehkä vaikeaa jälkikäteen todentaa sitä, mikä on ollut henkilön toimintakyky suhteessa siihen, onko hänen terveydentilansa tai ymmärryksensä alentunut. Ajatellaan nyt vaikkapa verensokerin alentumista tai esimerkiksi nestehukassa toimivaa henkilöä, joka saattaa väkivaltaisesti vastustaa ihmistä, joka pyrkii häntä auttamaan. Olen esimerkiksi urheilukisoissa todistanut tilanteita, joissa henkilö on ollut uupumuksen partaalla esimerkiksi nestehukan takia ja lyönyt häntä auttamaan tulleet ihmiset ja myöskin niitä ihmisiä, jotka ovat siinä tilanteessa yrittäneet poistaa hänet radalta esimerkiksi maratonin yhteydessä tai vastaavan urheilusuorituksen yhteydessä. Nämä ovat sellaisia, että jos näissä ruvetaan todellakin sitten jälkikäteen miettimään, missä se raja on mennyt ja onko ihminen ollut täydessä ymmärryksessä ja muuta, niin kyllähän tästä voi tulla vähän hankalia tilanteita. Sinällään ymmärrän kyllä tämän lakialoitteen hyvän päämäärän, mutta ehkä yleisessä oikeusjärjestyksessä ja siinä, kuka on virkamies ja käyttääkö julkista valtaa, on sitten tämän lakialoitteen hankaluus, löytää siinä se oikea kohta.

18.56 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Hyvä näitä virkamiesoikeudellisia määrittelyjä ja muita on pohtia, mutta eihän tietysti tässä sinänsä muutu se jälkikäteispohdinta välttämättä, koska kyllähän nytkin tietysti ensihoitaja voisi tehdä rikosilmoituksen esimerkiksi lievistä pahoinpitelystä tai pahoinpitelystä ja siinäkin jouduttaisiin sitten tutkimaan näitä samoja ongelmia, mitkä ihan perustellusti edustaja Essayah toi esille, mutta tämä rangastusasteikon muuttaminen osoittaisi tietysti erityistä paheksuttavuutta sitä tekoa kohtaan,

Punkt i protokollet PR 107/2018 rd

jos pystyttäisiin osoittamaan, että se on tahallinen. Rikosoikeudessa kaikki rikokset edellyttävät tahallisuutta, kuten pahoinpitely ja lievä pahoinpitely edellyttävät, ellei teko ole tuottamuksellisesti rangaistu, joka tietysti on äärimmäinen poikkeus rangaistavuuteen. Että mielestäni kuitenkin ei olisi estettä tähän.

Tietysti nämä ovat semmoisia asioita, mitä pitää pohtia, mutta jollain laillahan tämä asia pitää pystyä ratkaisemaan niiden ihmisten suhteen, jotka tuolla altistavat terveytensä. Se sama ongelmatiikka tulee myös, niin kuin kerroin tuossa aikaisemmin, vaikka poliisin kanssa: hän on selkeästi virkamies, ja häneen sovelletaan virkamiehen väkivaltaista vastustamista ja vastustamista koskevia säännöksiä. Tietysti tässä tulisi käyttöalaan lisätä tämä virkamiehen vastustaminen, että sen ymmärrän, että siinä voisi tulla sitä käyttöalan laajennusta.

Lakivaliokunta voi tätä viisaudessaan pohtia, ja uskon, että siellä riittää asiantuntemusta ja asiantuntijoiden kannanottojen perusteella saadaan tästä hyvä laki.

18.58 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Essayah nosti esille nämä terveyskeskusten päivystykset, ja niitä voi olla monta muutakin, esimerkiksi kotihoito voi olla sellainen tai joku muu vastaava. On ihan selkeä juttu, kuinka suureksi tämä pitäisi siten mahdollisesti laajentaa. Kuitenkin kun puhutaan ensihoitotehtävää tekevästä henkilöstä, he monta kertaa menevät sellaiseen paikkaan, josta on hyvin pienet ennakkotiedot, ei edes tiedetä, mitä sieltä on vastaan tulossa. Sen takia nimenomaan nämä on tässä tekemäsäni aloitteessa nostettu framille.

Tässä kun Ensihoitoalan Liitto teki kyselyn, siihen kuitenkin vastasi 377 ensihoitoalalla työskentelevää henkilöä ja yli 90 prosenttia kertoi kokeneensa työssään uhka- ja väkivaltatilanteita. Tässä tuskin on ollut kyse sellaisista henkilöistä, jotka ovat kaatuneet ja lyöneet päänsä, vaan luulen, että suurempi ongelma meillä tällä hetkellä ovat päihdekäyttäjät ja muut tällaiset vastaavat, ja mielestäni sen pelotteen pitää olla riittävän kova. Riittääkö ja toimiiko se sitten, jää nähtäväksi, mutta kyllä minä näkisin, että olisi äärimmäisen tärkeää korjata tämä lain puute.

18.59 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Nyt oli pakko juosta takaisin ottamaan puheenvuoro, kun nyt puhuttiin näistä päihteiden käyttäjistä eli alkoholisteista, addikteista — nämä nyt lähinnä, ja sekakäyttäjät kuuluvat myöskin addikteihin. Tässäkin kohdassa pyytäisin huomioimaan, että alkoholismi, addiktioon sairastuminen, narkomania ovat myöskin sairauksia. Ne ovat sairauksia, joihin tarvitaan kaksi asiaa: tarvitaan geeni ja tarvitaan aine. Jos on pelkkä aine, niin ei tule sairaaksi, jos on pelkkä geeni, ei tule sairaaksi, mutta kun on nämä yhdessä, niin tulee sairaaksi.

Ymmärrän varsin hyvin sen lähtökohdan, että ensihoitajan täytyy saada tehdä työnsä — en tiedä, millä tavalla se tuodaan sinne. On hyvä, että turvataan esimerkiksi terveyskeskuksessa työskentelevien ihmisten työn tekeminen. Mikä on se tapa, millä turvataan? Onko se uusi laki, vai onko se se, että siellä on henkilökuntaa enemmän? Joka tapauksessa pitää ihmisten saada tehdä työnsä siten, että työssä ei tarvitse pelätä. Se on se lähtökohta.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till lagutskottet.